

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ПОЛТАВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

**76-ї НАУКОВОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ ПРОФЕСОРІВ,
ВИКЛАДАЧІВ, НАУКОВИХ ПРАЦІВНИКІВ,
АСПІРАНТІВ ТА СТУДЕНТІВ УНІВЕРСИТЕТУ**

ТОМ 1

14 травня – 23 травня 2024 р.

розвитку вітчизняних підприємств на основі аналізу стратегічних альтернатив. *Менеджмент та підприємництво в Україні: етапи становлення і проблеми розвитку*. 2021. №2(6). С. 65-71. DOI: 10.23939/smeu2021.02.065.

4. Орлова К.Є. *Управління бізнесом: підручник*. Житомир: Державний університет «Житомирська політехніка», 2019. 319 с.

УДК 338.246

*Г.І. Шарий, д.е.н., професор,
В.П. Дубіцев, д.е.н., професор,
А.О. Серякова, студентка
Національний університет*

«Полтавська політехніка імені Ю. Кондратюка»

СУТНІСТЬ РЕНТНИХ ВІДНОСИН В СИСТЕМІ КАТЕГОРІЙ РИНКОВОГО МЕХАНІЗМУ

Визначення фактичної величини ренти складне завдання. Одними з перших спробували дати наукове обґрунтування природі ренти фізіократи (В. Петті, П. Буагільбер, Ф. Кене та ін.), але вони дане поняття зводили до простого пояснення, що нібито рента є даром природи. Більш суттєво поняття ренти еволюціонувало в класичній економічній теорії, яка земельну ренту розглядала як деяку величину надлишкового доходу (продукту), що залишається від вирахування в повній чи не в повній мірі затрат (виробничих факторів) із вирощування сільськогосподарських культур, або на розведення тварин, а також від одержаної виручки додаткового вирахування прибутку. Під затратами виробничих факторів, які входили до рентного обчислення, А. Сміт розглядав заробітну плату, Д. Рікардо включав до розгляду категорії капіталу, так, як і Дж. С. Мілль. На думку Дж. С. Мілля, рента, формується якою б то не було землею, і як залишок продукту землі над доходом, який можливо одержати з такого ж капіталу, затраченого на саму гіршу з оброблюваних земель. В системі наукових поглядів класичної школи, за проблем ренти сформована методологічна база, що передбачає розрахунок ренти від чистого доходу на землях гіршої якості, і розглядає ренту, як надлишковий дохід (продукт) або надприбуток.

Алгоритм розуміння сутності рентних відносин в системі категорій ринкового механізму передбачають:

1. На категоріальному рівні розробку теоретико-методологічних основ до оцінки величини диференціальної ренти I роду за природної якості земель, виходячи з ґрунтово-кліматичних умов господарювання.

2. Обґрунтування методичного підходу у визначенні диференціальної ренти I роду за розміщенням земель до ринків збуту.

3. Визначити сутність квазіренти за рівнем розвитку транспортно-збутової інфраструктури та кон'юнктури ринку сільськогосподарської продукції..

4. Обґрунтувати методологічні основи до проблем з природи походження і визначення абсолютної ренти, і на цій підставі розробити методичний підхід до проведення оцінки абсолютної ренти на землях сільськогосподарського призначення.

Розв'язання задачі щодо обчислення величини утвореної диференціальної ренти та зокрема, форми I роду за якістю та природними й іншими властивостями землі є пріоритетним завданням у процесі забезпечення ефективного управління земельними ресурсами в Україні. Утворення й подальший розподіл диференціальної ренти повинен стати провідним чинником у механізмі розширеного відтворення земельного продуктивного потенціалу країни, що особливо є гострим з огляду на сучасний стан ґрунтів. Доцільно також внести до обчислення ренти або рентного доходу, показників, які характеризують не лише якість земель, яка традиційно оцінюється в балах бонітету ґрунтів, а комплекс показників пов'язаних з ґрунтово-кліматичними умовами господарювання. Тобто пропонується здійснювати землеоціночну роботу за комплексним аналізом природних властивостей земель. До групи ґрунтових умов були віднесені наступні показники: баланс добрив, т/га; баланс поживних речовин, кг/га; вміст гумусу, % та бонітет ґрунту, балів. До групи оцінки кліматичних умов, віднесено такі показники як: забезпечення рослин теплом і вологою за відповідні періоди їхньої вегетації.

Враховуючи нормовані значення показників ґрунтових комплексів це дозволяє сформувати математичну модель для урожайності сільськогосподарських культур, або їх груп визначену в якості нормованої (стандартизованої) величини. Показник урожайності за ґрунтовою змінною (комплексом факторів морфології ґрунтових властивостей) пов'язаний з результатами факторного аналізу.

Необхідність введення квазіренти до розрахунку полягає в тому, що існуючі надлишкові потужності зі збуту й зберігання сільськогосподарської продукції на більш коротких відстанях можуть стати стимулом до нарощення виробництва сільськогосподарської продукції. Розвиненість транспортно-збутової інфраструктури виступає чинником для перспектив розвитку сільських товаровиробників. Породжені таким чином надлишки вартостей через нарощення обсягів виробництва потрібно розглядати в якості квазіренти в зв'язку з нерівномірним розвитком в регіоні транспортно-збутової інфраструктури.

Отримання сукупної ренти, яку вилучають власники (орендодавці) земель сільськогосподарського призначення не є повним, якщо не буде враховано величину абсолютної ренти. Даний вид ренти в сучасних умовах господарювання повинен обов'язково бути переглянутий. Переваги

визначення абсолютної ренти буде надано методиці чи підходу які більш повно розкриють механізм її оцінки.

Визначення величини абсолютної ренти (рентного доходу) здійснено на основі вартісної концепції, яка потребує спочатку визначення відносно гірших за якістю земельних ділянок, або деяку умовну площу, яка в даному випадку підлягала оцінюванню, що здійснено за комплексом факторів пов'язаних із найменш сприятливими ґрунтово-кліматичними умовами в зоні розташування цих досліджуваних земель (ділянок).

Література

1. Шарий Г.І. Інституційне забезпечення розвитку земельних відносин в аграрному секторі України : [монографія] / Г.І. Шарий ; М-во освіти і науки України, Полтав. нац. техн. ун-т ім. Ю. Кондратюка. –Полтава, 2016. –604 с.

УДК 314.1

*В.Ю. Лугова, магістрант,
М.Б. Чижевська, к.е.н., доцент
Національний університет
«Полтавська політехніка імені Юрія Кондратюка»*

ПРОБЛЕМИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО ПОКРАЩЕННЯ ДЕМОГРАФІЧНОЇ СИТУАЦІЇ В УКРАЇНІ

Демографічна ситуація є ключовим аспектом соціально-економічного розвитку країни, оскільки вона впливає на багато сфер життя суспільства, включаючи економіку, політику, охорону здоров'я та соціальну стабільність.

Сучасна демографічна ситуація в Україні характеризується збільшенням смертності і відсутністю природного приросту населення, зменшенням кількості новонароджених; скороченням тривалості життя; старінням населення, збільшенням «навантаження» на працездатну його частину; погіршенням здоров'я нації; інтенсифікацією міграційних процесів, вплив яких на демографічні та соціально-економічні показники антагоністичний і нерідко має негативний характер [1].

Для кращого розуміння цієї проблематики необхідно проаналізувати фактори, які впливають на демографічну ситуацію населення. Основні проблеми в демографічній сфері довоєнного періоду: скорочення чисельності населення України, передусім через перевищення рівня смертності над рівнем народжуваності. Якщо у 1991 р. кількість населення України становила 51,6 млн., то за оцінками Держкомстату, на 1 січня 2022р. це вже було 41,16 млн осіб [2]. За даними ООН станом на 2022р. в Україні мешкало 43792 тис. осіб